

ΕΝΑΣ ΑΙΩΝΑΣ ΜΟΔΑ

Ιωάννα Παπαντωνίου

Σκηνογράφος - Ενδυματολόγος

Πρόεδρος Πελοποννησιακού Λαογραφικού Ιδρύματος

Μόδα, σύμφωνα με το Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, είναι «η επικρατούσα κατά περιόδους τάση στην ένδυση και γενικότερα στον τρόπο συμπεριφοράς και σκέψεως μεταξύ των μελών δεδομένου κοινωνικού συνόλου, με χαρακτήρα εφήμερο και διαρκώς μεταβαλλόμενο»¹. Σήμερα, επικεντρώνοντας το ενδιαφέρον στο ένδυμα, ως μόδα εννοούμε την επαγγελματική απασχόληση με το σχεδιασμό, την κατασκευή και την εμπορία πρωτότυπων ενδυμάτων υψηλής ραπτικής τέχνης. Η υψηλή ραπτική, όπως και η μόδα, βασίζεται στην αλλαγή και τροφοδοτεί την αγορά με νέα προϊόντα, που αποτελούν τα πρότυπα για το ετοιμοφόρτεα ένδυμα, γνωστό ως prêt-à-porter, δρόπου καθίερωσε ο Πιέρ Καρντέν τη δεκαετία του 1960. Το ετοιμοφόρτεα εντάσσεται στήμερα στη βιομηχανία του ενδυμάτου, που σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με τους οίκους μόδας υψηλής ραπτικής.

1. Κοπέλες από την Αρχαίως της Σπάρτης, περ. 1914.
Φωτοθήκη ΠΛΙ.

Ταν στα τέλη του 19ου αιώνα στο Παρίσι καθιερώνονται οι πρώτοι επώνυμοι σχεδιαστές-μοδιστροί, στην Ελλάδα, που τα συνορά της δεν ξεπερνούν τη Λαμία, πρωτοεμφανίζονται οι ραπτικούντας, τα φιγουρίνα με σχέδιο για φορέματα και οι καλλιγραφίες με σχέδιο για τα κέντημα, ενώ δημιουργούνται οι πρώτες σχολές κοπτικής και ραπτικής. Την κατασκευή των ανδρικών ενδυμάτων διττικούρωπαικού συμρύγμα για τη νέα αγοραστική τάξη αναλαμβάνουν οι φραγκοράρτες και των γυναικών οι ράφταινες, ράφτισσες η μοδιστρες.

Η αστική τάξη, που έχει επαφή με τη Δυτική Ευρώπη, τνύνεται συχνά στην Παρίσι, στη Βιέννη και άλλου. Σε όλη την Ευρώπη, άλλωστε, η ανερχόμενη νεόπλουτη αστική τάξη, που εκτοπίζει σινά-σιγά την αριστοκρατία, επιδιώκει να κάνει αισθητή την παρουσία της με κάθε τρόπο. Η νεόπλουτη κυρία αποτελεί προέκταση του επιτυχημένου συζύγου και επιλέγει αιθεντικά, πανάκριβα καταναλωτικά αγαθά γενικά και πανάκριβα επώνυμα ρούχα ειδικά.

Ο Αγγλός Ουορθ, που δραστηριοποιήθηκε στο Παρίσι, είναι ο πρώτος σχεδιαστής-μοδιστρος ο οποίος, στα τέλη του 19ου αιώνα, οργάνωσε την παραγωγή του με τρόπο που να θυμίζει αυτό που ονομάζουμε σήμερα βιομηχανία της μόδας.

Ο 20ός αιώνας μπορεί να χαρακτηριστεί ο αιώνας που εμφανίζονται οι «maîtres» υψηλής

ραπτικής τέχνης, σημαδεύεται, όμως, από δύο καταστροφικούς παγκόσμιους πολέμους, οι οποίοι καθόρισαν την αμφιδρομή σχέση της χειραφετημένης πλέον γυναικείας με την υψηλή ράπτική. Η γυναικεία δραστηριοποιείται στο πεδίο της μάχης και στα μετόπισθεν σε ρόλους δύναμικούς, που την οδηγούν σε αναφίρετες κατακτήσεις ύστερα από κάθε πόλεμο. Για μια γυναικά που ζει μια πιο ελεύθερη ζωή, που εκπαιδεύεται στην εργασία, που χαίρεται τα σπόρι και το χορό, η μόδα πρέπει να είναι λειτουργική. Ετσι, αγνόησε τη μεστή και το στήθος, κόντυνε τη φύστα, κατηργήσε τον κορσέ, έβαλε χαρτίρες και πιτζάμες, έκοψε τα μαλλιά της.

Αυτή ήταν η μεταμόρφωση που περίμενε τους άντρες που γύριζαν από τον πόλεμο [...] Ξεκάθαρες, συνειδητοποιημένα νεανικές φωγώρες, αναπάντεχες αλλά ελκυστικές να προσαναγγέλλουν το αιγρίστικο ύφος της επόμενης δεκαετίας².

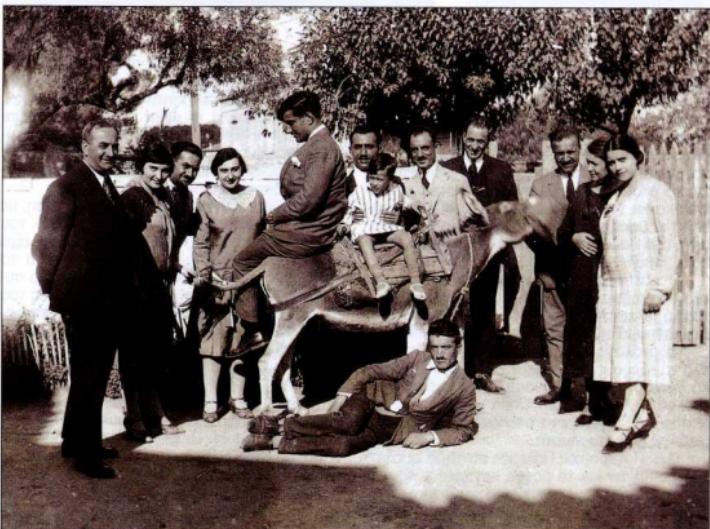
Την περίοδο του μεσοπολέμου πολλές γυναικές μεσουρανούν στο χώρο της μόδας, όπως οι κυρίες Πακέν, Ζαν Λανγέν, Μαντλέν Βιονέ, Κοκό Σανέλ, οι οποίες είκοσι χρόνια αργότερα θα συναντηθούν με τις κυρίες Γκρε, Σκιαπαρέλι και Καρβένι για να σημειώσουμε μόνο ορισμένες.

Εδώ οφείλουμε να αναφερθούμε και σε δύο πρωτοπόρες φυσιογνωμίες της μόδας των αρχών του 20ού αιώνα που κινήθηκαν έξω από τα καθιερωμένα της εποχής, τον Πολ Πουαρέ και

τον Μαριάνο Φορτούνι. Ο Πουαρέ χρησιμοποίησε τολμηρά σχήματα και χρώματα της νέας κλίμακας έντονων χτηνικών χρωμάτων, επηρεασμένος από τον θεατρικό σχεδιαστή λέον Μπακότ και τα ρωσικά μπαλέτα αλλά και την Ανατολή γενικότερα. Ο Φορτούνι πειραματίστηκε με ένα είδος λεπτά πτυχωμένου φορέματος-χιτώνα, εμπνευσμένου από τον Ήνιορχο των Δελφών, δημιουργώντας έτσι τη φημισμένη του σειρά «Delphos». Οι χαρακτηρικές δημιουργίες του Φορτούνι φορέθηκαν από τις «avant garde» καλλονές της Ευρώπης και της Αμερικής από τα 1910 έως τα 1930³.

Οι μεγάλες εκθέσεις του Λονδίνου το 1890 και του Παρισιού το 1900 προβάλλουν το ένδυμα για πρώτη φορά εμπορικά. Τα πολυκαταστήματα, οι καταλογοί για παραγγελίες, ο κινηματογράφος, τα περιοδικά διακινούν πλέον τα ενδυματολογικά θέματα στα πέρατα της γης.

Από το 1910 περίπου εμφανίζονται πλανόδιοι φωτογράφοι στα ελληνικά χωριά κι έτσι μπορούμε να διαπιστώσουμε τη σταδιακή εισβολή ξένων ενδυματολογικών στοιχείων στην ελληνική επαρχία, όπως η φουστα τσάρλεστον προς το 1925, τα κουμπωτά παπούτσια με μπαρέτα, τα καπέλα κλος, τα ρουμάνικα κεντητά φορέματα και τα ψαφάκια για τους άντρες. Είναι η γραμμή «garçons» που επέβαλαν από το Παρίσι οι Ζαν Πιατού και Λισιέν Λελόνγκ. Τώρα υπάρχουν ειδικά σύνολα για τα πάντα, όπως για το γκολφ, το τένις, το αυτοκίνητο, τη θάλασσα,

2. Κολάριον Πύργου Ηλείας,
περ. 1930. Φωτοθήκη ΠΛΙ.

3. Αράδες στις αρχές του 20ού αιώνα.
Φωτοθήκη Π.Α.

4. Αθήνα, περ. 1924.
Φωτοθήκη Π.Λ.

που πλουτίζουν τις γκαρνταρόμπες των ανέμελων πλουσιών.

Από το 1930 περίπου επικρατεί ένα ήρεμο «chic» στιλ, που κατά τη γνώμη μου δεν θα ξεπραστεί εύκολα. Τίποτα δεν είναι κραυγαλέο σ' έναν κόδιμο που ζέρει να φέρεται και να αλλάζει ρούχα για κάθε περίσταση μέσα στην ίδια μέρα. Τα λοξοκομιένα φορέματα του Νόρμαν Χάρτνελ και οι τονισμένοι ώμοι απεικονίζουν ξεκάθαρα τη ύφος της νέας εποχής. Τα μεγάλα ονόματα στο Παρίσι είναι: Μαντάν Σκιαπαρέλ, Νίνα Ρίτσι, Μπαλένσιαγκα και Μολινό.

Ο καλοντυμένος άντρας θέλει να μοιάζει στον εγγέλεο αριστοκράτη, που ράβεται με ανατομική τελεότητα στη Savile Row στο Λονδίνο. Διαθέτει σμόκιν, φράκο, bonjour, blazer, tweeds, με τα ανάλογα καπέλα, παπούτσια, γάντια κι όλα τα αξεσουάρ. Μπορεί να φοράει και μονυέλο (μονόκλ), σαν τον ερασιτέχνη ντετέκτιβ αριστοκράτη Λόρδο Πίτερ Ουίμπτον, που έπλασε η Ντόροθι Λ. Σέγερος στα ανεπανάληπτα ασυνομικά της μιθιστορήματα.

Ο Β' Παγκόμβιος Πόλεμος συντρέψει αυτή τη νοστροπία, αν και τα ρούχα κοντάνουν και για πρώτη φορά έχουμε παπούτσια με τακούνι πλατφόρμα από φελλό, σχινί ή έμulo, σε συνδυασμό με άλλα ευτελή υλικά. Η υψηλή ραπτική στο Γα-

ρίσιο δεν έχει επιαφή με τους πελάτες του εξωτερικού, αλλά επιβιώνει, κόντρα στις έλλειψεις και τους απαγορευτικούς καταναλωτικούς νόμους⁴.

Μεταπολεμικά οι οίκοι της haute couture αναδιοργανώνται. Επισημάνουμε τον νέο τύπο καταστήματος μόδας, την «boutique», και τα κοντά «cocktail», επίσημα φορέματα που εκπολίζουν σταδιακά τις ποδήρεις σεθίτες.

Το 1947, ο Ντιόρ κάνει την επανάσταση, με το «New Look». Την ανοιξιάτικη κολεξίον του Ντιόρ με το πολυουητήμενο «New Look» είχα την τύχη να παρακολουθήσω στο Παρίσι το 1947 και να αποτυπωθώ στη μνήμη μου το σύννολο «Bar» που έχει σήμερα στις συλλογές του V&A Museum του Λονδίνου. Ο Ντιόρ επανέφερε, μετά τη μιέρια του πολέμου, το «δουλεμένο» φόρεμα με τη μικρή μέση και την πλούσια φαρδά φουστά. Για δεκά χρόνια ήταν ο δικτύωτας της μόδας, με ονόματα όπως Μπαλένσιαγκα, Ζακ Φαθ, Μπαλμέν και Ζαν Ντεσέ να συμπληρώνουν την εικόνα του θρυλικού Παρισιού της haute couture. Οι ιστορικοί της μόδας αναφέρονται στην περίοδο από το 1947 έως τα τέλη δεκαετίας του 1950, ως την αναγέννηση της υψηλής ραπτικής.

Η ενδυματολογική επανάσταση της δεκαετίας του 1960 με το μίνι δεν ήταν ούμως αναπά-

ντεχη. Ήδη κάποιοι σχεδιαστές κοντάίνουν τη φύστα, άλλοτε φαρδιά με αμέτρητα φουρό στο ύφος της Μπριζέ Μπαρότο, σχεδιασμένη από τον Zak Esterel, ή στενή, στο ύφος της Όντρεϊ Χέπτυπτο, μούσας του Ιμπέρ τε Ζίβαντ.

Την ίδια περίοδο επιστρέφει η Κοκό Σανέλ, στα εβδομήντα της χρόνια, από την Ελβετία όπου ζύσει σ' ένα είδος εξορίας μετά το τέλος του πολέμου. Είχε καπηγορηθεί για τις σχέσεις της με τις κατοχικές δυνάμεις που της είχαν εξασφαλίσει μια ανετή διαβίωση σε πολυτέλες Ενοδοχείο του Παρισιού. Η παρουσία της τώρα είναι πιο δυναμική από ποτέ. Τα ταγήρι της Σανέλ με τις τρέσες και τα τολμηρά κουμπιά, συμπληρωμένα με αμετρήτα κολες από ποικίλες αλυσίδες, έγιναν απαραίτητα στην γκαρνταρόμπτα της κούψης κυρίας, μαζί με τα δύχωμα παπούτσια Σανέλ και το μικρό μαύρο φόρεμα (la petite robe noire ποιε).

Ακολούθησε μια περίοδος ενδυματολογικών νεανικών εκρήξεων με μίνι, μάξι, μίντι, καυτά σορτς, τόπλες, έννικ, ρούχα υπίσης, παντελόνια καμπάνες, χωρίς πένες, με χαμηλή μέση. Τα κοστούμια χωρίς πέτα των Μπιτζ οδήγησαν στα λεγόμενα κοστούμια Μάο, με όρθιο γιακαδάκι και με πουκάμισο ασφυκτικά στενό και διάφορα φρου-φρου. Φαβορίτες, μουστάκια, παράξενα χτενίσματα, παπούτσια πλατφόρμες υποτίθεται ότι απελευθερώνουν τον άντρα από το κοστούμι. Στο δρόμο κινούνται κοπέλες με παπούτσια πλατφόρμα, με μίνι φουστάνια και μάξι πατάτο από πλαστικό δέρμα, τεράστια γυαλιά, χτένισμα ενισχυμένο με ποστίς, πλαστικά κοσμήματα.

Η νεανική μόδα έρχεται από το πεδρόδρομο, μέσω των κινηματογραφικών ειδώλων, από τον Τζέιμς Ντιν και τη jeans μέχρι πρόσφατα τη Μαντόνα και τη Σίντι Κρόφορντ με το στήλ κολάζ,

δηλαδή τη σύνθεση επερόκλητων ρούχων, φορεμένων με τρόπο αναρχικό.

Τα μαγαζάκια της Carnaby Street στο Λονδίνο τροφοδοτούν τη φανταχτερή νεολαία. Η Μέρι Κουάντ χρεωνεται το μίνι, αλλά εκείνο που τη χαρακτηρίζει, νομίζω, είναι αυτό που σήμερα ονομάζουμε «styling». Η Κουάντ δεν ήταν δημιουργός, αλλά συλλέκτρια στοιχείων που συνέθετε σ' ένα δικό της ύφος (total look), από μακιγιάζ, μέχρι ρούχο, κόσμημα, χτένισμα κλπ., για έναν τυπ θεατρού που πάσχει από ανορεξία, όπως το μανεκέν Τούιγκ.

Μέσα σ' όλα αυτά, ο Αντρέ Κουρέζ προτείνει μια μόδα για το μέλλον, μια διασπηλική μόδα, με βάση την ολόωμη μάλλια, συνδιασμένη με το μίνι, ενώ ο αρχιτέκτων Πάλο Ραμπάν δημιουργεί ρούχα και εξαρτήματα με μέταλλο, κρίκους και πλαστικό, που είναι αδύνατο να φορεθούν, αλλά αφήνει τα σημάδια του στην ιστορία της μόδας. Είναι άραγε τα ρούχα του ένγα τέχνης:

Την ίδια στιγμή ο Εμίλιο Πούτσι κυριολεκτικά υπογράφει υφασμάτα σχεδιασμένα για ειδικά φορέματα εισαγόντας το «σινέ», γι' αυτούς που θέλουν να ξέρει ο άλλος σίγουρα πόσο κοστίζει αυτό που βλέπει. Αντίστοιχα, στην Ελλάδα, ο Γιάννης Τσεκλένης τυπώνει ελληνικές σειρές και τοιμά και πετυχαίνει να εξαγάγει ελληνική μόδα. Οπότοσ, χωρίς την πολιτική σπήλιες μιας ελληνικής βιομηχανίας του ενδύματος, μένει μόνος, πρωιάκος και μετέωρος.

Από το Μιλάνο η ιταλική μόδα, βασισμένη στην εξαιρετική ποιότητα, επιβάλλει, με ένα σταθερό, υπερκαλαίσθητο μινιμαλιστικό στιλ, την παρουσία της στο Παρίσι και τη Νέα Υόρκη με τους Εμίλιο Πούτσι, Μισόνι, Τζόρτζιο Αρμάνι, Τζιανφράνκο Φερέ.

5. Μαριάνο Φορτονί: φόρεμα από τη σειρά «Delphos», 1907. Συλλογή ΠΛΙ (φωτ. Ρωμύλος Παρισές).

6. Ζαν Λανβέ: σύνολο σε μαζιντόνι ύφος, 1921-1922. Συλλογή ΠΛΙ (φωτ. Ρωμύλος Παρισές).

7. (από αριστερά προς τη δεξιά) Μοντέλο της Kokο Sonvela του 1957 σε εκτέλεση Zorčić, μοντέλο του Pier Karpentz του 1960 σε εκτέλεση Euonyxakis-Koupridi, μετέδυτο φόρεμα του 1945, σγυνωτού οικου, φόρεμα της Kokο Sonvela, 1925. Συλλογή ΠΛΙ (φωτ. Ρωμύλος Παρίσης).

8. Φόρεμα από το Travet's Temptro του Λονδίνου, 1971. Συλλογή ΠΛΙ (φωτ. Γιάννης Παπαδόπουλος).

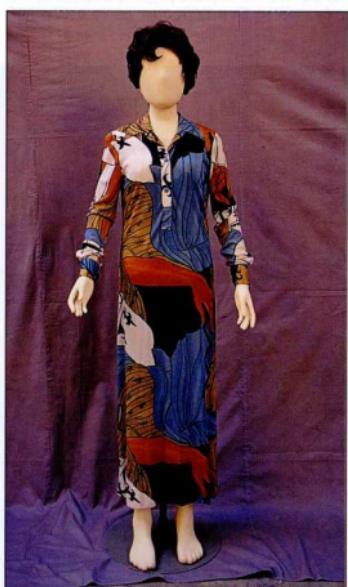
9. Γιάννης Τσεκλένης: από το οίπρο «Vase Look», 1970. Συλλογή ΠΛΙ (φωτ. Μιχάλης Παπαδόπουλος).

Το 1980 η παριζιάνικη haute couture μοιάζει να έχει χάσει τα πάντα. Τα μετά τη δεκαετία του 1980 φαινόμενα επικεντρώνονται στην αναρχία και τη σύγχυση. Μέσα από επιδειξιες-υπερθέαματα προκύπτει η μόδα για τη μόδα – η μόδα για μια επιδειξη μόνο, κάτι σαν πρεμιέρα παράστασης χωρίς επανάληψη. Ωστόσο, βιντεοοκοπεύται για τα αρχεία και η κολεξίον αρχειοθετείται. Τις πανακρίβες ακραίες δημιουργίες θα τις φέρονται οι σταρ στο Oscar ή κάποιες ζάλουτες κυρίες για μια φορά και μόνο. Στην πραγματικότητα οι κολεξίον λειτουργούν ως βιτρίνες για την prêt-à-porter.

Μήτιως τελικά η haute couture είναι σήμερα ένα είδος εικαστικής τέχνης, πιο εφήμερης από όλοτε; Το φαινόμενο λατωνία, με σχεδιαστές όπως οι Γιάνης Γιαμακόπουλος, Τζόνια Ουατανάνης, Réé Καουακόμπου (Comme des Garçons) και πάνω από όλα το φαινόμενο λαέι Μιγιάκε, που μας εισάγουν στον 21ο αιώνα, τα επιβεβαιώνει. Ο λαέι Μιγιάκε θεωρείται στον τόπο του «εθνικό κεφάλαιο», πράγμα που του επιπρέπει να κινείται σ' ένα χώρο που σχετίζεται με την έρευνα πάνω στο υφασματοποιητικό.

Ο Τζόνι Γκαλιάνο, ο Καρλ Λάγκερφελντ, ο Ζαν-Πολ Γκοτιέ, ο Αλεξάντερ Μακουΐν, ο Χουσέιν Τσαλαγιάν, η Βίβιεν Γουέστγουντ ακροβατούν ανάμεσα στο «φορέσμα» και στο έργο τέχνης, με φορέα τον άνθρωπο, κάτι που φινώνεται σε κάθε σημείο στην έκθεση «Radical Fashion» στο V&A Museum τον Οκτώβριο του 2001 στο Λονδίνο, κυρίως με την ιδιόρρυθμη παρουσίαση της δουλειάς του Μακουΐν.

Και η Ελλάδα πώς κινείται σε όλα αυτά; Κινείται πολυσύλλεκτικά, όπως και οι Ήνωμένες Πολιτείες, που ενώ είχαν μεγάλους μόδιστρους, ακόμη κι ελλήνικης καταγωγής, όπως ο Γαλανός και ο Ευαγγελίδης, δεν έκαναν εξαγονή πρωτότυπη μόδας. Η Ντόνα Κάραν ή ο Ραλφ Λόρεν ουσιαστικά κάνουν κι αυτοί πολυσύλλεκτο styling.

Στην Ελλάδα τελευταία, πέρα από τη νεολαία των jeans, που τολμάει να επαναστατεί φρώντας τα ακόμη και στημέρα, σε συνδυασμό με ό,τι άσχετο αλλά ρούχο, επικράτησαν στις γυναικες τα φουστανάκια που δεν διαφέρουν πολύ από τις κομπινέζον, αλλά που δεν προσθέτουν ούτε γραμμάριο στη λεπτή σιλουέτα η οποία έχει κατατηθεί με χλίους κόπους και τερόπτια έξοδα. Το χτενίσμα είναι ομοιόμορφο, το ίδιο και τα υποδήματα, που σπάνια εναρμονίζονται με τις αναλογίες σώματος-ενδύματος.

Οι Έλληνες, οι οποίοι απεχθανούν τις στόλες που διαλέγουν γι' αυτούς όμως, όπως π.χ. τη σχολική στολή ή εκείνη των φυλάκων στα μουσεία, επιλέγουν ασυναισθήτα οι ίδιοι τις δικές τους ομοιόμορφες συνθέσεις, στις οποίες προσκολλώνται με πάθος. Σημειώνεται, με το Fashion Channel στην τηλεόραση και τα αμετρήτα περιοδικά μόδας, αλλά και τις καθημερινές παραφέλες στα κανάλια, παρατηρεί κανείς μια ώμφρων νέα γενιά που γεννάται ή γυνανώνται χωρίς φαντασία, πιθανόν μέσα από τη σύγχυση του αρθρουντικού που της προσφέρεται.

Τελειώνοντας με την Ελλάδα, θα θέλει να αναφέρθω σε μερικούς μόνο ανθρώπους του χώρου του ενδύματος, οι περισσότεροι από τους

οποίους δεν υπάρχουν πια, αλλά που έντυναν για χρόνια τις πραγματικά κομψές Αθηναίες, όπως οι Τσούχλος, Τσοπανέλης, Τσαμαδού, Γεωργαντά, Παπατερέανου, Ζορέζ και οι κάπτης νεότεροι οικού Κρίτης, Μαυρόπουλου, Ευαγγελίδη-Κουρτιδή στα φορέματα, ο Θεοδοσιάδης μαζί με τους οίκους Μουράδη και Πετρόπουλος στα υπόδηματα και η Πηγώ Σινάνη, η Ελένη και ο Τοτός στα καπέλα, που εξαφανίστηκαν άδοξα από τη γυναικεία γκαρνταρόμπτα.

Σημειώσεις

1. ΔΔ. Μπαπινιώτης, Άρεντο της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Κέντρο Ελληνογλώσσας, Αθήνα 1998, λ. «μόδα».

2. F. Boucher, *A History of Costume in the West*, κεφ. XII: *Fashion* 1920-1964, σ. 411.

3. Valerie D. Mendes, *Four Hundred Years of Fashion, «Women's Dress Since 1900»*, Victoria & Albert Museum, London 1984, σ. 81-82.

4. Boucher, o.π. σ. 415.

A Century of Fashion

Ioanna Papantoniou

Since the issue here is the garment, fashion nowadays is the professional occupation in designing, making and marketing original, haute couture clothing. The haute couture, covering the need for change, supplies the market with new products, which serve as models for the known as *pré-a-porter* garments, a term introduced in the 1960s by Pierre Cardin.

The twentieth century can be characterized as the century of the great haute couture *maîtres*, which, however, is marked by two disastrous world wars that have in turn determined the relation of the emancipated woman with the haute couture and vice versa.

For the first time the garment is commercially promoted in the great exhibitions of London (1890) and Paris (1900). Since, approximately, 1930 the simple chic taste prevails. Nothing is loud in a world that knows how to behave and to change clothes, appropriate to a variety of occasions, even within the span of a day. The World War II preserves this attitude, although now the dresses become shorter, and the shoes with a platform heel – made of cork, rope or wood in combination with other cheap materials – are a novelty.

In the postwar years the haute couture firms are reorganized. A new type of fashion shop, the boutique and a new form of formal dress, the cocktail dress, which gradually replaces the long evening gown, are the highlights of the period. In 1947 Dior makes a revolution with the "New Look", while the fashion historians consider the years between 1947 and the late 1950s as the Renaissance period of haute couture.

In the 1960s the dressing revolution that introduced the "mini" has not come out of the blue, since some designers have already advanced in shortening the skirt; this "mini" skirt, if designed by Jacques Esterel, can be wide, with countless petticoats to bell it out – as to match the style of Brigitte Bardot –, or narrow, as to elevate the silhouette of Audrey Hepburn, the muse of *My Fair Lady*.

In 1980 the haute couture of Paris seems to have lost everything. The fashion trends that follow are characterized by anarchy and confusion. Through super spectacular exhibitions arises the dogma of fashion for fashion's sake for only one exhibition. The costly, extreme creations are worn only once by movie stars in the Oscar Awards celebration or by some fabulously rich ladies.

Japan appears as a bright phenomenon in the fashion firmament, and designers, such as Isao Miyake, who introduce us in the twenty-first century simply confirm it. Miyake is considered as a national capital in his country, an esteem which provides him with every opportunity and facility to carry on his research into textile and garment.

Today, owing to the TV Fashion Channel and the countless fashion magazines, we can observe a beautiful new generation to be dressed – or undressed – without any imagination, probably because the amply offered supply has created a big confusion.

Βιβλιογραφία

BOUCHER, FRANÇOIS, *A History of Costume in the West*, Thames and Hudson Ltd, London/Harry N. Abrams, New York 1987.
DE MARES, DIANA, *Worth, Father of Haute Couture*, Elm Tree Books, London 1989.
DE OSMA GUILLERMO, *The Life and Work of Mariano Fortuny*, Aurum Press, London 1994.
Four Hundred Years of Fashion, Department of Textiles and Dress of Victoria and Albert Museum, William Collins, London 1984.

ΑΥΓΗΠΕΡΟΠΟΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ, Ελληνική μόδα, 1900-2000, ένας αιώνας δημιουργικής, Αριστικές Εκδηλώσεις, Αθήνα 1999.
ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ ΙΩΑΝΝΑ, «... και βάλε τα φράγκικα», στο Διονύσιο Φωτόπουλος (πλέον), *Το ένδυσα στην Αθήνα* στην παρατάξη του Βου ανένα, ΕΛΑ, Αθήνα 1999, σ. 47-60.
WILCOX CLAIRE (επιμ.), *Radical Fashion*, V&A Publications, London 2001.

